ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

1. června 2006 *

Ve věci C-453/04,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Landgericht Berlin (Německo) ze dne 31. srpna 2004, došlým Soudnímu dvoru dne 28. října 2004, v řízení zahájeném

innoventif Limited,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta, P. Kūris a L. Bay Larsen (zpravodaj), soudci,

generální advokát: A. Tizzano,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

* Jednací jazyk: němčina.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za německou vládu C. Schulze-Bahr, jako zmocněnkyní,

— za španělskou vládu F. Díez Morenem, jako zmocněncem,

— za slovenskou vládu R. Procházkou, jako zmocněncem,

— za Komisi Evropských společenství G. Braunem, jako zmocněncem,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 43 ES a 48 ES.

2 Tato žádost byla předložena v rámci odvolání podaného innoventif Limited (dále jen „innoventif") proti rozhodnutí Amtsgericht Charlottenburg zamítajícímu její žádost o zápis její pobočky se sídlem v Německu do vnitrostátního obchodního rejstříku z důvodu, že innoventif odmítla zaplatit zálohu na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání společnosti uvedeného v aktu, kterým se společnost zakládá.

Právní rámec

Právo Společenství

3 První směrnice Rady 68/151/ EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (Úř. věst. L 65, s. 8; Zvl. vyd. 17/01, s. 3, dále jen „první směrnice"), se uplatní na kapitálové společnosti. Tato směrnice, jejímž cílem je ochrana třetích osob, které jednají s těmito společnostmi, stanoví zejména vytvoření spisu obsahujícího určité informace. Tento spis je veden pro každou společnost zapsanou do územně příslušného obchodního rejstříku.

4 Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) první směrnice:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění povinného zveřejňování alespoň následujících listin a údajů týkajících se společností:

a) akt, kterým se společnost zakládá, a stanovy, pokud jsou obsaženy v samostatném aktu".

5 Článek 3 odst. 2 a 4 první směrnice stanoví:

„2. Všechny listiny a všechny údaje, které musí být zveřejněny podle článku 2, jsou vloženy do spisu nebo zapsány do rejstříku [...]

[...]

4. Listiny a údaje uvedené v odstavci 2 se zveřejní ve vnitrostátním věstníku určeném pro tento účel členským státem buď v plném, nebo zkráceném znění, nebo prostřednictvím odkazu oznamujícího uložení dokumentu ve spisu nebo jeho zápis do rejstříku."

6 Jedenáctá směrnice Rady 89/666/EHS ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídících se právem jiného členského státu (Úř. věst. L 395, s. 36; Zvl. vyd. 17/01, s. 100, dále jen „jedenáctá směrnice") se vztahuje na pobočky kapitálových společností.

7 Podle čl. 1 odst. 1 jedenácté směrnice:

„Listiny a údaje týkající se poboček vytvořených v členském státě společnostmi, které se řídí právem jiného členského státu a na které se vztahuje [první] směrnice [...], jsou zveřejňovány v souladu s článkem 3 uvedené směrnice podle práva členského státu, ve kterém se nachází pobočka."

8 Článek 2 odst. 1 jedenácté směrnice stanoví seznam listin a údajů, které musí být zveřejněny v členském státě, kde má pobočka sídlo. Odstavec 2 písm. b) tohoto článku umožňuje členskému státu, ve kterém byla pobočka založena, stanovit doplňující povinnosti v oblasti zveřejňování, týkající se zejména „aktu, kterým se společnost zakládá, a stanov, pokud jsou obsaženy v samostatném aktu, v souladu s čl. 2 odst. 1 písm. a), b) a c) [první] směrnice".

9 Článek 4 jedenácté směrnice stanoví, že členský stát, ve kterém byla pobočka založena, může vyžadovat užití jiného úředního jazyka Evropského společenství a ověřený překlad zveřejněných dokumentů, zejména pro zveřejňování uvedené v čl. 2 odst. 2 bodu b) uvedené směrnice.

Vnitrostátní právo

10 Článek 8 odst. 1 a 2 spolkového zákona o nákladech nesporných soudních řízení (Gesetz über die Kosten in Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit) ze dne 26. července 1957 (BGBl. 1957 I, s. 960, dále jen „KostO"), nazvaný „Zálohy", stanoví:

„(1) Pokud jde o správní úkony vykonané na základě žádosti, osoba povinná k úhradě nákladů zaplatí dostatečnou zálohu na jejich uhrazení [...]

(2) Pokud jde o správní úkony vykonané na základě žádosti, jejich provedení podléhá úhradě zálohy nebo jejímu zajištění."

11 Článek 14 KostO, nazvaný „Vyúčtování nákladů, stížnost, odvolání", stanoví:

„(1) Náklady stanovuje soud, který věc projednává nebo naposledy projednával, i když vznikly u dožádaného soudu [...]

(2) Soud, který stanovil náklady, rozhoduje o stížnosti podané dlužníkem a Státní pokladnou proti vyúčtování nákladů.

(3) Dlužník a Státní pokladna mohou podat odvolání proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o stížnosti, přesahuje-li hodnota předmětu odvolání 200 eur."

12 Obchodní zákoník (Handelsgesetzbuch) ze dne 10. května 1897 (RGBl. 1897, s. 219), ve znění naposledy pozměněném článkem 1 zákona ze dne 15. prosince 2004 (BGBl. 2004 I, s. 3408, dále jen „HGB"), obsahuje právní úpravu zápisu poboček do obchodního rejstříku.

13 Jeho článek 13 b, nazvaný „Pobočky společností s ručením omezeným se sídlem v tuzemsku", v odstavcích 2 a 3 stanoví:

„(2) Založení pobočky oznamují jednatelé. Ověřená kopie společenské smlouvy [...] je připojena k oznámení.

(3) Zápis obsahuje rovněž údaje uvedené v čl. 10 odst. 1 a 2 zákona o společnostech s ručením omezeným."

14 Co se týká poboček společností s ručením omezeným se sídlem v zahraničí, čl. 13 g odst. 2 a 3 HGB stanoví:

„(2) Ověřená kopie společenské smlouvy a, není-li uvedená smlouva sepsána v němčině, ověřený překlad do tohoto jazyka jsou připojeny k oznámení. [...]

(3) Zápis o založení pobočky obsahuje rovněž údaje uvedené v čl. 10 odst. 1 a 2 zákona o společnostech s ručením omezeným [...]".

15 Článek 10 odstavec 1 zákona o společnostech s ručením omezeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung) ze dne 20. dubna 1892 (RGBl. 1892, s. 477), ve znění naposledy pozměněném článkem 13 zákona ze dne 9. prosince 2004 (BGBl. 2004 I, s. 3214, dále jen „GmbHG"), nazvaný „Zápis do obchodního rejstříku", stanoví:

„V zápise do obchodního rejstříku je uveden název a sídlo společnosti, předmět podnikání [...] a oprávnění jednatelů k zastupování."

Spor v původním řízení a předběžná otázka

16 Společnost s ručením omezeným založená podle anglického práva se sídlem v Birminghamu (Spojené království), innoventif, byla zapsána do „Companies House" v Cardiffu (Spojené království) dne 1. dubna 2004. Její předmět podnikání je taxativně popsán v bodě 3 aktu, kterým se společnost zakládá, nazvaném „The objects of which the Company is established are". Tento bod 3 obsahuje 23 podbodů označených (A) až (W), zabírajících několik stran.

17 Dne 13. dubna 2004 založila innoventif pobočku se sídlem v Berlíně, o jejíž zápis do obchodního rejstříku požádala u Amtsgericht Charlottenburg.

18 Rozhodnutím ze dne 23. dubna 2004 podmínil Amtsgericht Charlottenburg požadovaný zápis uhrazením zálohy na náklady ve výši 3 000 eur. Tuto částku stanovil v závislosti na předpokládaných nákladech na zveřejnění předmětu podnikání, tak jak je popsán v aktu, kterým se společnost innoventif zakládá, přičemž měl za to, že popis uvedený v jeho bodě 3 podbodech A až W odpovídá předmětu podnikání, a že v důsledku toho musí být zapsán do rejstříku v plném znění.

19 Dne 18. května 2004 podala innoventif podle čl. 14 odst. 2 KostO stížnost u Amtsgericht Charlottenburg, jelikož měla za to, že její předmět podnikání vyplývá pouze z bodu 3 podbodů A a B aktu, kterým se společnost zakládá.

20 Tento soud stížnost zamítl s odůvodněním, že taková záloha na předpokládané náklady, která byla žádána ve věci v původním řízení, je požadována tehdy, je-li pravděpodobné, že osoba dlužící procesní náklady si není vědoma výše částky nákladů, které jí budou účtovány.

21 Společnost innoventif podala odvolání u předkládajícího soudu podle čl. 14 odst. 3 KostO, přičemž uplatňovala, že úhrada zálohy v požadované výši je v rozporu s jedenáctou směrnicí a porušuje zásadu svobody usazování.

22 Podle Landgericht Berlin závisí to, zda zápis pobočky innoventif do obchodního rejstříku může podléhat zaplacení zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání innoventif, jak vyžaduje vnitrostátní právo, na výkladu článků 43 ES a 48 ES.

23 Za těchto podmínek se Landgericht Berlin rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je slučitelné se svobodou usazování společností podle článků 43 ES a 48 ES, že v [...] [Německu] zápis pobočky kapitálové společnosti se sídlem [ve Spojeném království] do obchodního rejstříku podléhá zaplacení zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání společnosti tak, jak je stanoven v relevantních ustanoveních aktu, kterým se společnost zakládá?"

K předběžné otázce

K přípustnosti

24 Komise Evropských společenství a španělská vláda mají pochybnosti o přípustnosti předběžné otázky.

25 Komise má za to, že otázka může být nepřípustná vzhledem k tomu, že předkládající soud neuvedl důvody, které ho vedly k položení této otázky.

26 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr zdůraznil, že je důležité, aby vnitrostátní soud uvedl přesné důvody, proč považuje výklad práva Společenství za sporný a proč je nezbytné položit mu předběžné otázky. Soudní dvůr tak rozhodl, že je nezbytné, aby vnitrostátní soud podal alespoň minimální vysvětlení k důvodům volby ustanovení práva Společenství, o jejichž výklad žádá, a k souvislosti, kterou spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými na spor (viz zejména usnesení ze dne 8. října 2002, Viacom, C-190/02, Recueil, s. I-8287, bod 16, a rozsudek ze dne 6. prosince 2005, ABNA a další, C-453/03, C-11/04, C-12/04 a C-194/04, Sb. rozh. s. I-10423, bod 46).

27 Ve věci v původním řízení předkládající soud jednak definoval skutkový a právní rámec, do něhož spadá jím položená otázka, a jednak stručně, ale dostatečně uvedl, že důvodem, který ho vedl k položení předběžné otázky, je to, že má pochybnosti ohledně toho, zda požadavek vnitrostátního práva na zaplacení zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání společnosti, která má sídlo v jiném členském státě a žádá o zápis své pobočky do vnitrostátního obchodního rejstříku, může být na překážku výkonu svobody usazování, kterou Smlouva o ES této společnosti poskytuje.

28 Podle španělské vlády je předběžná otázka nepřípustná z důvodu, že se týká výkladu vnitrostátního pravidla.

29 V tomto ohledu je namístě zdůraznit, že pravomoc Soudního dvora je omezena pouze na přezkum ustanovení práva Společenství (viz usnesení ze dne 21. prosince 1995, Max Mara, C-307/95, Recueil, s. I-5083, bod 5). Posouzení dosahu

vnitrostátních ustanovení a způsobu, jakým musí být používána, přísluší vnitrostátnímu soudu (viz rozsudek ze dne 7. prosince 1995, Ayuntamiento de Ceuta, C-45/94, Recueil, s. I-4385, bod 26).

30 Ve věci v původním řízení je sice pouze předkládající soud příslušný jednak pro určení, zda je namístě vyžadovat zálohu na náklady, tak jak je stanovena v článku 8 KostO, a jednak pro případný výpočet její výše a zamítnutí žádosti o zápis v případě jejího nezaplacení, avšak otázka, zda požadavek na takovou zálohu může být považován za překážku výkonu svobody usazování, spadá do pravomoci Soudního dvora.

31 Z toho plyne, že předběžná otázka je přípustná.

K věci samé

32 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda články 43 ES a 48 ES brání vnitrostátní právní úpravě, která podmiňuje zápis pobočky společnosti s ručením omezeným se sídlem v jiném členském státě do obchodního rejstříku zaplacením zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání popsaného v aktu, kterým se tato společnost zakládá.

33 Zaprvé je třeba konstatovat, že požadavek členského státu, kde má sídlo pobočka společnosti nacházející se v jiném členském státě, na zveřejnění předmětu podnikání společností s ručením omezeným, které žádají o zápis svých poboček do obchodního rejstříku, v plném znění je v souladu s jedenáctou směrnicí.

34 Článek 2 odst. 2 písm. b) jedenácté směrnice totiž výslovně dovoluje členským státům vyžadovat zveřejnění aktu, kterým se společnost zakládá, a stanov, pokud jsou obsaženy v samostatném aktu, zahraniční společnosti při zápisu její pobočky do obchodního rejstříku.

35 Článek 13 b odst. 3 a čl. 13 g odst. 3 HGB, ve spojení s čl. 10 odst. 1 GmbHG, který se stejným způsobem použije na společnosti mající sídlo v tuzemsku a v zahraničí, vyžaduje pouze zveřejnění předmětu podnikání společností s ručením omezeným, které žádají o zápis pobočky do obchodního rejstříku, a nikoliv, jak jedenáctá směrnice umožňuje, plného znění aktu, kterým se společnost zakládá.

36 Navíc z článku 3 první směrnice, na který je podle čl. 1 odst. 1 jedenácté směrnice třeba se odvolávat, co se týče poboček, vyplývá, že listiny a údaje podléhající zveřejnění jsou zveřejňovány v souladu s některou z variant stanovených v uvedeném článku 3.

37 Zadruhé, co se týče otázky, zda je požadavek na zaplacení zálohy na náklady vypočítané na základě zveřejnění předmětu podnikání v plném znění v souladu s články 43 ES a 48 ES, je namístě posoudit, zda takový požadavek představuje překážku svobody usazování, ukládá-li pobočce společnosti založené podle právních předpisů jiného členského státu dodržovat pravidla státu usazení týkající se záloh na předpokládané náklady na zveřejnění.

38 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že požadavek na zaplacení zálohy, která pouze odráží skutečné administrativní výdaje na zveřejnění v souladu s jedenáctou směrnicí, nemůže představovat omezení svobody usazování, jelikož výkon této svobody nezakazuje, není mu na překážku ani ho nečiní méně atraktivním.

39 Mimoto, právní úprava, která za takových okolností jako ve věci v původním řízení vyžaduje zaplacení zálohy, nemůže uvést společnosti jiných členských států do nevýhodného skutkového a právního postavení ve vztahu ke společnostem členského státu usazení (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 17. června 1997, Sodemare a další, C-70/95, Recueil, s. I-3395, bod 33).

40 Z toho plyne, že požadavek na uhrazení takové zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění netvoří pro společnost s ručením omezeným se sídlem v členském státě překážku výkonu jejích činností v jiném členském státě prostřednictvím pobočky, která se v něm nachází.

41 Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby se na základě délky textu popisujícího předmět podnikání ujistil, že výše požadované zálohy odpovídá předpokládaným nákladům na zveřejnění v relevantním věstníku. Přitom by měl tento soud přihlédnout k předmětu podnikání, tak jak je popsán v aktu, kterým se zakládá společnost požadující zápis pobočky.

42 V tomto ohledu je namístě upřesnit, že vnitrostátní soud nemůže být nucen zkoumat, zda předmět podnikání může být podle práva členského státu, v němž má společnost, která požaduje zápis své pobočky, sídlo, považován za definovaný úplným způsobem pouze částí ustanovení uvedených pod nadpisem „Předmět podnikání" v aktu, kterým se zakládá tato společnost.

43 Proto je namístě na položenou otázku odpovědět tak, že články 43 ES a 48 ES nebrání právní úpravě členského státu, která podmiňuje zápis do obchodního rejstříku pobočky společnosti s ručením omezeným se sídlem v jiném členském státě zaplacením zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání popsaného v aktu, kterým se tato společnost zakládá.

K nákladům řízení

44 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Články 43 ES a 48 ES nebrání právní úpravě členského státu, která podmiňuje zápis do obchodního rejstříku pobočky společnosti s ručením omezeným se sídlem v jiném členském státě zaplacením zálohy na předpokládané náklady na zveřejnění předmětu podnikání popsaného v aktu, kterým se tato společnost zakládá.

Podpisy.